

ВРСТЕ ДРЖАВНОГ УРЕЂЕЊА I УНИТАРНА И ФЕДЕРАЛНА ДРЖАВА

Државно уређење једне земље се одређује према томе каква је унутрашња структура њене власти: да ли постоји један или више центара државног и политичког одлучивања. Како постоје различите ситуације у погледу те структуре власти, то се и у теорији, а пре свега у политичкој и државној пракси земаља уочавају различите врсте државног уређења. Традиционална и уобичајена подела држава је на оне просте (унитарне) и сложене које се појављују или као савез држава (конфедерација) или као савезна држава (федерација) мада има и оних који сматрају да сложена држава и није у правом смислу држава. То је, рецимо, становиште нашег Слободана Јовановића, који тврди да је сувереност битно својство државе. По њој се државе искључиво одређују, а то је баш проблем код сложене државе јер се ту не зна ко је суверен: савезна власт или удружене државе, пошто је немогуће да на истој територији две власти буду суверене. Зато он и тврди да сложена држава и не постоји, већ да је то у ствари једна проста држава са једном сувереном влашћу, да њене чланице нису државе (јер нису суверене) и да више наликују на самоуправна тела (општинске заједнице).

Ако би се савезној држави оспорило да је уопште држава, остало би, по овим мишљењима, да је она само један начин повезивања и удруживања више суверених и независних држава, али не и конституисање нове правне личности или субјективитета.

Без обзира о којој се држави (државном уређењу) ради, свака се, од свог настанка до данас, суочавала са проблемом своје рационалности и ефикасног управљања. У жељи да буде што ефикаснија и успешнија, свака држава ради на проналажењу најбоље организације и стално се суочава са дилемом шта је за њу боље: централизована или децентрализована власт, чврста или лабава организација – она која намеће чврсту дисциплину или она која пружа већу слободу и демократију. У проналажењу најбољег решења, државе су у својој пракси прибегавале и опредељивале се за две легитимне и потпуно равноправне идеје и тенденције, и централистичку и децентралистичку, па су у једном периоду тежили аутономији и федерализму, а у другом централистичком (унитарном) уређењу. Иако су ове тенденције различите и изазивају различите ефекте, не значи да су оне супротстављене у том смислу да је једна од њих сама по себи напредна и демократска, а друга назадна или недемократска. Тако и само